

Budyšínské zasedání komise pro spisovné jazyky

Ondřej Bláha

Pravidelné zasedání Komise pro slovanské spisovné jazyky při Mezinárodním komitétu slavistů se konalo ve dnech 18. až 21. června 2014 pod záštitou Srbského institutu v Budyšině (místem konání byl Srbský dům) a za štědré finanční podpory od Deutsche Forschungsgemeinschaft. Podobně jako v minulých letech (r. 2008 se komise sešla v Opole, r. 2010 v Šumenu a r. 2012 v Lublani)¹ bylo zasedání spojeno s konferencí, jejíž téma bylo tentokrát *Słowjanske spisowne rěče a medije*. Hlavním organizátorem zasedání i konference byla sorabistka Jana Šoćina, která působí jednak v budyšínském Srbském institutu, jednak na univerzitě v Lipsku.

Zasedání bylo otevřeno pozdravy od představitelů lužickosrbského kulturního života – mj. od Dietricha Scholzeho-Šoľty, ředitele Srbského institutu, který připomněl, že naposledy zasedala komise v Budyšině v r. 1977, a ve zkratce představil nejdůležitější z několika desítek vědeckých projektů, na kterých v současnosti pracují zaměstnanci institutu.

Na tento přehled navázala přednáška Haukeho Bartelse (Chóšebuz/Cottbus). Byly v ní prezentovány elektronické informační zdroje, které jsou budovány v choťebuzské pobočce institutu – nový dolnolužickosrbsko-německý slovník (obsahující asi 80 000 hesel), který může významně přispět k zachování kompetence v dolní lužické srbštině u jejích rodilých mluvčích, dále digitalizované podoby starších slovníků J. G. Zwahra (z r. 1847), A. Muky (1911–28), B. Šwjely (1961) a M. Starosty (1999) a především dva korpusy dolní lužické srbštiny. Jednak *Dolnoserbski tekstowy korpus*, jednak projekt DoBeS, který by měl zpřístupnit transkripty běžně mluvené dolní lužické srbštiny (do r. 2015 asi 100 hodin záznamu).² Celkový pohled na posledních pět století fungování lužické srbštiny by pak měly poskytnout výstupy projektu SorbLex, v němž budou mj. zachyceny podoby

¹ Tématy předchozích konferencí byl vztah národní identity a jazyka, zdroje a cíle standardizace a kodifikace jazyků a důsledky aktuálních proměn jazykových situací ve slovanských zemích – GAJDA, Stanisław, ed. (2008). *Tożsamość a język w perspektywie slawistycznej*. Opole: Uniwersytet Opolski; ВАЧКОВА, Кина, ed. (2011). *Власт и кодификация*. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“; GORJANC, Vojko, ed. (2012). *Izzivi spremenjenih jezikovnih situacij v slovanskem svetu*, Ljubljana: Univerza v Ljubljani.

² Dolno- i hornolužickosrbské slovníky a korpusy jsou přístupné on-line: <http://www.serbski-institut.de/cms/os/44/online-publikacije> [cit. 15. 9. 2014].

lužické srbštiny u nerodilých mluvčích (hlavně Němců) a sociolingvisticky významný proces fosilizace jazyka.

Příspěvek Sonji Wölke (Budyšín) byl věnován významu internetu pro udržení horní lužické srbštiny jako jazyka běžné komunikace. Horní lužickou srbštinu dnes ovládá asi 25 000 mluvčích (v případě dolní lužické srbštiny je to asi jen 5 000) – funguje především jako jazyk soukromého života, psaných médií, předškolního vzdělávání, jako jazyk komunikace uvnitř lužickosrbských kulturních institucí a bohoslužby. Užívání lužické srbštiny je téměř vždy vědomým aktem, tj. symbolická funkce jazyka je zde ve vztahu ke komunikativní posílena (např. při srovnání s užíváním češtiny dnes). Právě internet s jeho mezinárodním a mnohojazyčným charakterem působí pozitivně na ty mluvčí lužické srbštiny, kteří mají při užívání svého mateřského jazyka psychologické zábrany, a v neposlední řadě umožňuje komunikovat lužickosrbsky prakticky s kýmkoli na světě (např. s mladými Lužickými Srby, kteří pracují v západním Německu nebo v zahraničí). Vedle webových stránek s odborným a popularizačním zaměřením (*Hornjoserbski tekstowy korpus*, hnízdo hornolužickosrbských slovníků *SERDIS*, hornolužickosrbský frazeologický slovník a slovník exonym) jsou k dispozici také webové stránky lužickosrbského rozhlasového vysílání (tři hodiny denně) a periodik,³ dále lužickosrbské rozhraní pro internetové nakupování a webové stránky asi šesti desítek firem v horní lužické srbštině.

Druhý den konferenčního jednání byl zahájen přednáškou Moniky Wingender (Giessen), která se ve svém příspěvku věnovala názorům na standardní (spisovnou) ruštinu a zacházení s ní v prostředí internetu. K popisu fungování ruštiny na internetu využívala M. Wingender své vlastní koncepce, která jednotlivé body na škále od soukromého textu (využívajícího v plné míře idiolektu autora) až k textu oficiálnímu a veřejnému (v němž se uplatňují pečlivě vybrané prostředky spisovného jazyka) vystihovala na základě čtyř komponentů: a) úžeji jazykového (heterogenost dialektové báze spisovného jazyka, vliv jiných jazyků, míra normovanosti, rozkolísanost normy aj.), b) situativního (autonomie spisovného jazyka, jeho sociolingvistický rámec), c) funkcionálního (povaha komunikativních sfér, vitalita spisovného jazyka, oficiální názory na něj) a d) sociálního (názory uživatelů na spisovný jazyk, jeho symbolické hodnoty, míra jeho historičnosti/tradičnosti).

Příspěvek Galiny Neščimenkové (Moskva) se zaměřil na internetovou komunikaci a její vliv na úroveň jazykové kultury ve veřejné komunikaci. Na řadě příkladů autorka ukázala, jak způsob a rychlost tvoření a šíření textů zasahuje jejich formální stránku a jak grafická fixace jevů, jejichž výskyt se původně ome-

³ *Serbski rozhlós*: <http://www.mdr.de/serbski-program/rozhlós/index.html> [cit. 15. 9. 2014]. Hornolužickosrbský deník *Serbske nowiny* on-line: <http://www.serbske-nowiny.de/> [cit. 15. 9. 2014]. Dolnolužickosrbský týdeník *Nowy Casnik* on-line: <http://www.nowycasnik.de/> [cit. 15. 9. 2014].

zoval na mluvený modus existence jazyka, přispívá k posilování jejich společenské prestiže a k postupné standardizaci. Výklad byl zasazen do širšího konceptu etno-jazykové a etnokulturní situace (zejm. se zřetelem k etnoidentifikačním funkcím jazyka) v Rusku i v dalších slovanských zemích, ale také jazykové politiky a problematiky kontaktu a konfliktu mezi jazyky (mezijazykové interference v internetovém prostředí, bilingvismus aj.).

Michael Moser (Viedeň) se věnoval nanejvýš aktuálnímu tématu – jazykové reflexi současných událostí na Ukrajině na internetovém portálu *Українська Правда*. Srovnáváním textů, jejichž autory byli novináři, politici, aktivisté Majdanu, běžní čtenáři příspěvků (v průběžně doplňovaných komentářích) a např. také řeckokatolický biskup (původem z USA), dospěl M. Moser k plastickému obrazu o tom, jak vypadá veřejná komunikace ve vypjaté (revoluční a válečné) společenské situaci. Zvláštní pozornost věnoval mimoděčným i záměrným odchylkám od obecných (resp. starších) představ o veřejné komunikaci v médiích – typografickým nedostatkům příspěvků, chybám v pravopisu a interpunkci, sklonu k fonetičnosti zápisu, roli (ne)psaní velkých písmen u proprií a odchylkám v morfologii a syntaxi. Záměrně užívané a společensky exponované byly ve zkoumaných textech různé případy ukrajinských kolokvialismů a dále rusismů a zejm. pak hra s jazykem.

Historicky orientoval svůj příspěvek švýcarsko-český slavista Markus Giger (Praha), který se věnoval jazyku médií jako normotvornému faktoru, který hrál roli v procesu standardizace novodobých slovanských jazyků v 19. století (zejm. češtiny, slovenštiny, lužických srbštin, slovinštiny a chorvatštiny). Význam periodik byl podle M. Gigera hlavně v oblasti selekce a testování akceptovatelnosti konkrétních jazykových prostředků ve spisovném jazyce – už jen s přihlédnutím k širším možnostem recepce publicistických textů lze konstatovat, že právě tyto texty mají na utváření normy spisovného jazyka větší vliv než beletrie, jejíž role se v popisu dějin spisovných jazyků často přeceňuje (viz např. výklady o normotvorném charakteru děl A. S. Puškina nebo F. Prešerena). Představu o normotvorných procesech lze získat konfrontační analýzou textu publicistických na jedné straně a textů beletristických na straně druhé – M. Giger na konkrétních případech ukázal, že beletrie např. tíhne k výběru archaičtějších variant flektivních tvarů, a skutečně živému (a zároveň kultivovanému) jazyku se tím vzdaluje. V přednášce byl komentován velmi rozsáhlý jazykový materiál, mj. z českých *Sobotnjch* (*Outernjch*) *pražských posstowských nowin* (vyd. K. F. Rosenmüller v l. 1719–21), z *Cýsařských králofských wjdeňských nowin* (vyd. J. N. Hromádka v l. 1813–17) nebo z lužickosrbského periodika *Serbski powědar a kurěr* (vyd. J. B. Dejka v l. 1809–12).

Televizi jako nyní již „klasickému“ elektronickému médiu se ve svém příspěvku věnoval Ondřej Bláha (Olomouc). Televize byla v 60. až 80. letech 20. století asi nejvýznamnějším kulturním a normotvorným faktorem – její vysílání bylo široce dostupné a zejm. v zemích tzv. východního bloku, v němž byly možnosti

jiného kulturního vyžití často omezené, poskytovala televize svým divákům asi nejvýznamnější a vítanou příležitost k odreagování (při sledování sportovních a zábavných pořadů, seriálů aj.). Protože v období, kterým se O. Bláha zabýval, neexistovaly ve střední a východní Evropě soukromé televizní stanice a vysílání jednotlivých státních televizí bylo centrálně řízeno a cenzurováno, byl i jazyk televize relativně málo progresivní, resp. jeho přirozený charakter byl mírně zastřen. To ale nemohlo zastavit vývojový pohyb v komunikačních a jazykových normách, který vyplynul ze samotné povahy televize jako média. Podobně jako jinde (v západní Evropě, v USA apod.) přispěla televize k obecnému snížení schopnosti uživatelů jazyka diferencovat svůj jazykový projev podle jeho funkce, k posílení neformálního charakteru veřejné komunikace, k rozšíření funkčního pole substandardních variet jazyka a v neposlední řadě i k zintenzivnění kontaktů mezi jazyky.

Na problematiku kontaktů mezi jazyky byl zacílen příspěvek Juraje Glovni (Nitra), který vycházel z autorova dlouholetého výzkumu jazyka Slováků v srbské Vojvodině a zabýval se statutem a podobami spisovné slovenštiny v médiích zdejších Slováků. Počet uživatelů slovenštiny se ve Vojvodině v současnosti pohybuje kolem 52 000 – jde o potomky vystěhovalců (převážně z jižního Slovenska), kteří před 270 lety kolonizovali část území, opuštěného nedlouho předtím Turky. Slovenština má v prostředí vojvodinských Slováků významné etnoidentifikační funkce, které poněkud zpomalují pronikání srbismů. Typické rysy slovenštiny se však přesto vytrácejí – mizí rytmičké krácení, diftong *ô* se mění v *ó*, měkké *l* expanduje do pozic *l* středního (*telefón*, *literatúra*) a v psaných textech, např. v periodikách *Hlas ľudu* a *Rovina*, se slovenština přizpůsobuje dominující srbštině a postupně se stává hybridním jazykem. Nápadné je to ve změně rodové charakteristiky některých slov (nově *ten auto*, *muzej*, *antibiotik*), v přehodnocování významu prefixů (*utratiť* je jak „ztratit“, tak „porodit dítě“) i sufixů (*cukrárna* „cukrovar“), ve změnách valence sloves i dalších slovních druhů (*vládnout mestom* „městu“; *mesto je známe po čokoládách* „vyrábějí se tam“), v expanzi pasivních konstrukcí a ve ztrátě kongruence některých číslovek. Srbismy přirozeně a nejsnadněji pronikají do lexika (*ajvar* „zeleninová pomazánka“, *babura* „svinka, suchozemský korýš“, *emise* „televizní vysílání“, *koristiť* „využívat“, *pokrajina* „oblast“, *zaintrigovať* „zaujmout“) a též do kolokability slov a do frazeologie (*ani za živú hlavu* „za žádnou cenu“, *strhnúť šaty* „svléknout je“, *zle se nám píše* „bude s námi zle“).

Stanisław Gajda (Opole) položil na počátku svého příspěvku provokativní otázku, zda je možno v současných podmínkách komunikace mluvit o „smrti spisovného jazyka“. Na materiálu jazyka „klasických“ i elektronických médií ukázal, jak současný euroamerický neoliberalismus (nenáležitě zaměňovaný se smyslem pro demokracii) a dále technologizace, individualizace jazyka a triumf „popkultury“ působí, že v jazykové kultuře a lingvistice vítězí popis jazyka nad úsilím o jeho normování. Někdejší relativně stabilní spisovné jazyky, které byly

ve slovanském prostředí vybudovány většinou v průběhu 19. století a které měly významné symbolické funkce, se rozpadají na malé, nezkoordinované „jazyky“ dílčí. S tím je v rámci konkrétních národních jazyků spojeno stírání jejich původní hierarchické struktury – jednotlivé variety národního jazyka se rozplývají v proměnlivém a vnitřně málo strukturovaném prostoru jednotlivých diskursů (politickém, zábavním, facebookovém aj.) a vzniká jakési kontinuum etnického jazyka, který je možno užít prakticky vždy a všude.

Třetí den konferenčního jednání byl otevřen přednáškou Božo Ćoriće (Bělehrad), který se zaměřil na slootovornou stránku jazyka současných srbských médií. Kolektiv uživatelů srbštiny je na rozdíl od kolektivu chorvatského méně citlivý na přejaté jazykové prvky, včetně přejatých prefixoidů a sufixoidů. V publicistickém stylu srbštiny je v současnosti velmi produktivní sufixoid *-izacija*, užitý ve formacích jako *EYзaиja* „rozšiřování vlivu Evropské unie“, *иpакизaиja* „proměna politické situace, připomínající vývoj v Iráku“, *мepкeлизaиja* „rozšiřování politických koncepcí německé premiérky A. Merkelové“ nebo *тaблoидизaиja*. Pozoruhodné je posilování produktivity přechylovací přípony *-ova*, užívané tam, kde pohlaví označované osoby nevyplývá z křestního jména (např. když se v textu křestní jméno nevyskytuje) – vedle podob *Мepкeл*, *Клинтoн* se v takovém případě vyskytují i podoby příjmení i *Мepкeлoвa*, *Клинтoнoвa*. Vyskytují se i jiné sufixy s potenciálem vyjadřovat rod, např. *-кa* (*Гoјкoвичкa* „manželka Gojkoviće“), někdy i v kombinaci s posesivním sufixem *-ин* (*Тачepкин peцeпт* „recept M. Thatcherové na řešení nějaké politické situace“). Podobně jako v češtině je i v současné srbštině produktivní sufixoid *-иjaдa* (*бaлoниjaдa* „přehlídka horkovzdušných balónů“, *бициклиjaдa* „cyklistická akce“) a též univerbizace (*нeонскa цeв* „neonová trubice“ > *нeонкa*).

Aleksandar Milanović (Bělehrad) se ve svém referátu zabýval proměnami publicistického stylu v současné srbštině, a to zejm. se zřetelem k prostředkům syntaktické kondenzace – na řadě jevů dokumentoval postupující kolokvializaci novinářské srbštiny, tj. její sbližování s běžně mluveným jazykem. Jako významný též pro strukturní proměny srbštiny se v materiálu, který A. Milanović sebral a komentoval, jevil nápadný ústup infinitních slovesných tvarů, patrný v srbštině i šířeji – z publicistických textů se vytrácejí přechodníky typu *дoдaвши* nebo *тврдећи* (podobně jako už dříve v češtině a v dalších slovanských jazycích), které jsou pravidelně užívány jen v stereotypních formulích (např. v černé kronice), ale také infinitiv, který se stává okrajovým jazykovým prostředkem, konzervovaným v různých ustálených spojeních (*Vратити се, или остати?*) nebo užívaným expresivně.

Veljko Brborić (Bělehrad) referoval o proměnách pravopisu a šířeji grafického záznamu srbštiny v současných veřejných textech – především v publicistice, ale také na reklamních billboardech, informativních cedulích aj. Srbský pravopis, kodifikovaný poprvé v r. 1923, dále v r. 1960 a naposledy v r. 1993 (s novelizací

r. 2010), je např. ve srovnání s pravopisem českým poměrně nekomplikovaný. I přesto se však současný úzus, v němž se volně doplňuje cyrilice i latinka, jeví jako dost rozkolísaný. Na řadě příkladů (a především fotografií „z terénu“) ukázal V. Brborić hlavní tendence v současném srbském pravopise – v cyrilské variantě se např. dává přednost spíše transliteraci než transkripci (píše se tedy *Феррари* „Ferrari“ nebo *uПхоне* „iPhone“), v obou variantách pravopisu je nápadná expanze velkých písmen nad meze jejich původního užívání a asi po vzoru pravopisu anglického (např. jistý oblíbený druh pečiva se prodává pod značkou *Moj Slatki Svet*) a k viditelným posunům došlo i ve způsobu dělení slov, v němž se nyní stále méně respektují hranice slabik. Přinejmenším zmíněnou tendenci k nadužívání velkých písmen lze pozorovat i v textech českých, stejně jako fakt, že se obecně věnuje pravopisu menší pozornost než dříve.

Zajímavé doklady o tom, jaký vliv má dnes velmi hojně překládání na podobu jazyka ve veřejně prezentovaných textech, snesl ve své přednášce Vojko Gorjanc (Lublaň). Právě slovinština je jako „malý“ slovanský jazyk předurčena k tomu, aby byla jazykem silně překladovým (tato tradice ve slovinském prostředí ostatně sahá hluboko do 16. století až k Primoži Trubarovi, překladateli evangelia, Lutherova *Malého katechismu* a církevních řádů). V. Gorjanc sebral a analyzoval velké množství jazykového materiálu z produkce slovinské tiskové kanceláře – šlo o překlady a rozvedení anglických a německých originálů agenturních zpráv, poskytovaných televizi *RTV Slovenija*, tištěným periodikám *Delo* a *Dnevnik* a zpravodajskému portálu *24ur.com*. Časový tlak, provázející novinářskou práci, se podepisuje na tom, že zprávy velmi často až příliš věrně tlumočí cizojazyčné struktury, zejm. syntaktické – v případě televizního a rozhlasového zpravodajství je to vidět hlavně v ranním a dopoledním vysílání (odpoledne jsou už často zprávy vysílány ve zkorigované podobě). Některé chyby v překladu konkrétních slov se tradí dlouhou dobu, např. v titulcích filmů (angl. *art direction* přeložené do slovinštiny jako *režija* místo náležitého *scenografija*; *cinematography* přeloženo jako *kinematografija* místo náležitého *fotografija*) i jinde (viz např. překlad angl. *billion*, které bývá i do češtiny překládáno jako *bilion* místo náležitého *miliarda*). V. Gorjanc však svůj příspěvek shrnul konstatováním, že hojně překládání současné slovinštině celkově spíš prospívá – zejm. pomáhá posilovat její stylistickou diferencovanost.

Kina Vačkova (Šumen) se ve své přednášce zabývala konfrontací stylových proměn, které nazvala přímo „stylistickou revolucí“, v současném bulharském a českém mediálním diskursu. Na řadě příkladů dokumentovala postupující kolokvializaci publicistického stylu v obou jazycích, posilování jeho kontextové a situační vázanosti, jež se na půdě bulharštiny – jazyka se silnou účastí izolačního momentu v typologické charakteristice – projevuje např. ve stírání formálních (gramatických) signálů o tom, co je agens a co patiens výpovědi. Ná-

padným znakem kolokvializace bulharštiny v médiích jsou také proměny slovo-tvorné struktury slov (oslabuje se původně diferencované užívání derivačních sufixů) a samozřejmě i proměny v té části lexika, která nemá systémový charakter, a přizpůsobuje se proto velmi snadno tendencím šířeji společenským (sem patří např. neutralizace původně slangových nebo expresivních lexémů, které se nyní používají i v oficiální komunikaci).

Tématem příspěvku Nadky Nikolové (Šumen) byl purismus v bulharském tisku z doby národního obrození, tj. zejm. ve 40. až 60. letech 19. století, kdy se značně rozšířily komunikační možnosti bulharské inteligence (hojnější tisk knih a periodik). V této době bulharské jazykové společenství zároveň opouštělo značně archaickou církevní slovanštinu, která původně plnila funkci kulturního jazyka Bulharů, ale která byla pro formující se novou bulharštinu vzorem. Zvláštní pozornost věnovala N. Nikolova jazykové praxi i názorům zakladatele bulharské publicistiky G. Rakovského, zejm. v jeho listu *Dunavski lebed*, a též jazykové kritice, která se objevovala na stránkách významného bulharského týdeníku *Cari-gradski vestnik*. Hlavním tématem tehdejších diskusí byla především otázka, zda má být dána přednost symbolickým hodnotám spisovného jazyka (a zda tedy mají Bulhaři kodifikovat a užívat jazyk obdobný řecké *kathareuse*), nebo komunikativním funkcím jazyka (tj. založit novodobou spisovnou bulharštinu na jazyce běžně mluveném) – z těchto názorových pozic se pak odvíjelo pojetí jednotlivých jazykových problémů, např. otázka členu v novodobé bulharštině.

Diana Ivanova (Plovdiv) se ve svém příspěvku pokusila na základě popisu charakteristických rysů jazyka současných bulharských médií vystihnout kontury „jazykového vkusu epochy“. Podoba politického diskurzu v přenosech z parlamentu, publicistických referátů o veřejném životě i jazyk televizních show svědčí o postupující kolokvializaci veřejné komunikace, kterou lze nejvýrazněji pozorovat v lexiku. Zde se odehrávají procesy internacionalizační, dále terminologizace (často na slangovém či argotovém základě) i determinologizace, značnou roli má neologizování a jazyková hra – např. termínem *Цецомобил* (podle iniciál uživatele) byl označován oficiální vůz někdejšího bulharského ministra vnitra Cvetana Cvetanova. Komunikační strategie, manifestované jazykem, preferují přímost pojmenování nad taktem. Faktory vnějazykové a vnitrojazykové zajímavě korelují např. v rozvoji a šíření tzv. feminativu, přechýleného pojmenování pro ženské vykonavatelky nějakého zaměstnání nebo funkce (*бодигартка, деканка, президентка* aj.).

Velkým významem, který má internet a Facebook pro zachování malých jazyků, konkrétně horní a dolní lužické srbštiny, se zabýval Fabian Kaulfürst (Chóšebuz/Cottbus). Zdůraznil psychologické výhody internetu jako média, které umožňuje operativně komunikovat odkudkoli a kamkoli a které zároveň svým z podstaty neformálním charakterem přispívá k tlumení obav, že se uživatel, jenž

dobře nezná svůj (první či druhý) jazyk, zesměšní před komunikačními partnery. Na velmi bohatém materiálu z rozvíjejícího se dolnolužickosrbského Facebooku F. Kaulfürst ukázal, že velmi běžným jevem v lužickosrbských diskusních místnostech je střídání kódů (v závislosti na tématu rozhovoru) a že i někteří rodilí Němci, pokud mají možnost naučit se od přátel základům lužické srbštiny, užívají v tomto prostředí pravidelně určitých slov a frází. Horní a dolní lužická srbština se objevují i v blížících různých kulturních institucích, hudebních a tanečních skupin apod.

Anja Pohončowa (Budyšin) se zabývala aktuálními problémy v oblasti tvoření slov (a obecněji v oblasti pojmenování), které jsou tématem jazykových okének, vysílaných lužickosrbským rozhlasem. Protože lexikum musí operativně reagovat na aktuální komunikativní potřeby, objevuje se právě zde velmi často potřeba vhodně „přeložit“ některý nový německý termín – tak např. za něm. *Facebook-Seite* je místo přirozeně vzniklého (dolnolužickosrbského) kompozita *facebookstrona* vhodné doporučit a zavést spojení *facebookowa strona*, místo termínu *trekingkoleso* (z něm. *Trekkingrad*) termín *trekingowe koleso*, za něm. termín *Absacker* „poslední sklenička alkoholu (doslova: na žuchnutí)“ se v rozhlasových okénkách navrhuje *poslednja škleňčka*, za *Brückentag* „pracovní den mezi svátkem a jiným dnem pracovního klidu“ *moščikowy dzeń*, jméno oblasti typické (zaplavenými) jámami po dolování uhlí *Lausitzer Seeland* se nově překládá jako *Łužiska jězorina* a vedle toho se komentují a hodnotí termíny vzniklé ze zkratk (připomínající často ekvivalenty v češtině) jako *pdf-ka*, *mp-trójka*, *SMS-ka*, *LED-owka/LED-ka* nebo *FKK-owc* „nudista, příznivec Freikörperkultur (FKK)“.

V závěrečné přednášce zasedání se Jana Šolčina (Budyšin) věnovala statutu a podobám spisovné horní lužické srbštiny v moderních médiích, zejm. na internetu. Internet nabízí – např. vedle hornolužickosrbské Wikipedie, která měla v květnu 2014 celkem 8 190 hesel, a vedle blogů, které se věnují i otázkám jazyka⁴ – možnosti šíření hornolužickosrbských e-knih, včetně učebnic a dalších materiálů k přípravě na zkoušky k získání certifikátu o kompetenci v lužické srbštině. Značný význam mají také zvuková média (např. CD *Serbsce lochko*, umožňující zvládnout běžné každodenní slovní obraty). Desiderátem zůstává jednak srbský internetový vyhledávač, jednak (a to zejm.) didaktický portál, který by soustřeďoval všechny pomůcky potřebné k vybudování a udržení dobré kompetence v horní a dolní lužické srbštině u jejich mluvčích.

Mezinárodní konference *Ślowjanske spisowne rěče a medije* byla vítaným příspěvkem k „aktualizaci“ údajů o fungování současných slovanských jazyků a zčásti i k tomu, aby mohly být odhaleny některé jejich vývojové paralely, vznikající díky „globalizačnímu“ účinku moderních médií. Veškeré příspěvky vyjdou ještě letos ve zvláštním čísle časopisu *Lětopis*, který vydává Srbský institut v Budyší-

⁴ Komentáře k jazyku se objevují např. *Piwarč's Weblog*. On-line: <https://piwarc.wordpress.com/> [cit. 11. 11. 2014]

ně – v čísle má být otištěn i stručný přehled dějin Komise pro spisovné jazyky při Mezinárodním komitétu slavistů z pera jednoho z jejích nejvýznamnějších členů, prof. S. Gajdy.

PhDr. Ondřej Bláha, Ph.D.
Katedra bohemistiky
Filozofická fakulta
Univerzita Palackého
Křížkovského 10
771 80 Olomouc
ondrej.blaha@upol.cz